

## Yttrande över SOU 2025:88

### Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten

### diarienummer KN2025/01543

Sámiid Riikkasearvi (SSR) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på delbetänkandet "Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten" (SOU 2025:88) med anledning härav avger SSR följande yttrande

#### **Inledande kommentarer**

SSR vill inledningsvis lyfta fram att det är nödvändigt och helt rätt i tid att arbeta för minskad klimatpåverkan från samhällets samtliga aktörer, samt att insatser måste genomföras såväl enskilt som gemensamt. Detta innefattar också översyn av befintliga lagar och regelverk, SSR:s uppfattning är dock att de förslag som presenteras i delbetänkandet inte generar någon nytta, vare sig miljömässiga, tidsmässiga eller samhällsekonomiska och leder således inte till en ändamålsenlig miljöprövning.

SSR avstyrker utredningens förslag i sin helhet.

SSR lämnar enbart övergripande synpunkter på betänkandet.

#### **Sammanfattande synpunkter på betänkandet**

SSR anser att det är positivt att nuvarande regleringar i miljöbalken ses över. En översyn är nödvändig för att möta de utmaningar som vi idag står inför och som måste adresseras. En samtida miljöbalk kan bidra till att vi uppnår de satta klimatmålen.

SSR anser dock att förslaget att införa av en ny lag om hushållning med mark- och vattenområden inte är rätt vägval. Förbundet anser att förslaget snarare riskerar att försvåra efterlevnaden av EU-rätten och internationella åtaganden, MKB-direktivet och Århuskonventionen. Vidare riskerar förslaget att försvåra möjligheten att få en sammanhållen, förutsägbar och allsidig prövning och avvägning inför beslut.

Forskare över hela världen är tydliga med att vi står inför ett växande globalt klimathot, klimatförändringarna påverkar oss alla. Inom renskötseln märker vi redan idag av effekterna av dessa klimatförändringar, bland annat genom extremväder och stora variationer. Nedisade och låsta marklavsbeten, massiva snödjup, torka, brand och förskjutna barmarksp perioder med omfattande nederbörd är bara några exempel på effekterna av det förändrade klimatet som samebyarna ställs inför.

SSR anser dock att det är av yttersta vikt att en effektivisering av dagens reglering sker med beaktande av allmänna och enskilda intressen och rättigheter. Det krävs således att alla eventuella förändringar i miljöbalken är förutsägbara för samtliga parter samt att rättssäkerheten för innehavare av särskild rätt, däribland renskötselrätten, inte åsidosätts.

SSR anser att betänkandet saknar en tydlig konsekvensbeskrivning av hur förslagen kommer att påverka renskötseln och innehavarna av renskötselrätten. Rennäringen är till sin natur arealkrävande och det är viktigt att ha tillgång till olika typer av funktionella områden för att den ska kunna fortsätta att existera. Detta innebär att nästan all annan markanvändning inom renskötselområdet berör rennäringen.

SSR vill särskilt peka på följande delar i förslaget som förbundet anser är av särskild betydelse

- Betänkandet förslag att regeringen ska bli prövningsmyndighet ökar risken för att besluten som fattas blir alltför politiserade i frågor som bör prövas och avgöras rättsligt. Vilket i sin tur leder till en oförutsägbarhet och rättsosäkerhet. Vidare anser förbundet att det föreligger en överhängande risk att besluten blir kortsiktiga då de kommer styras vilken politisk agenda som vid tillfället gäller.
- Att lyfta ut 3 och 4 kap. miljöbalken till en egen lag innebär att den samlade och integrerade miljöprövningen försvinner. Prövningen och avvägningen när olika riksintressen ställs mot varandra riskerar att bli politiserade och därav ökar risken för beslut som är kortsiktiga och som gynnar vissa verksamheter. Förbundet anser att det föreligger en stor risk att syftet med dagens hushållningsbestämmelser riskerar att åsidosättas genom de förslag som lagts i betänkandet.
- Betänkandets förslag att att regeringen ska avgöra beslut enligt hushållningsbestämmelserna i ett särskilt "områdesanvändningsbesked", innebär i princip en att en överföring från en rättslig prövning i domstol till en politisk styrd prövning
- SSR ställer sig kritisk mot att verksamhetsutövare ska kunna ansöka om områdesanvändningsbesked från regeringen.
- betänkandet saknar en tydlig konsekvensbeskrivning av hur förslagen kommer att påverka samebyarnas rättigheter, renskötselns förutsättningar och bedrivande.

Många av de idag tillståndspliktiga verksamheterna kommer att medföra irreversibla skador på miljö, natur och för rennäringen. SSR anser att de förslag som betänkande presenterat kan medföra stora negativa irreversibla markförluster för renen och rennäringsens utövande.

### ***Avslutande kommentarer***

SSR konstaterar mot bakgrund av att förslaget innebär en helt ny process som införs vid sidan av miljöprocessen kommer medföra ökad tidsåtgång, oförutsägbarhet och rättsosäkerhet. Vidare menar förbundet att det ökade politiska inflytandet genom att regeringen övertar vissa prövningar kan leda till att legitimiteten för den rättsliga processen undergrävs.

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik Karlsson

Förbundsjurist/verksamhetschef

